

IKÄIHMISTEN ASIAKASPROSESSITYÖRYHMÄN SEUTUKUNTATAPAAMISET

TYÖPAJOJEN YHTEENVETO:

1. KESKEISIMMÄT PULLONKAULAT IKÄIHMISTEN TURVALLISESSA ELÄMÄSSÄ KOTONA?

YKSINÄISYYS:

Kaikissa seutukunnissa nousi esille pitkien etäisyyksien aiheuttamat ongelmat sekä epävarmuus mm. puhelinyhteyksien toimivuudesta. Yksin sivukylillä asuvat ovat haaste. Naapuriapu on jonkin verran, mutta se on vähentynyt. Omaiset asuvat kaukana, tai heidän tukeaan ei ole. Uhkana nähtiin myös yksinäisyys, joka aiheutuu toisaalta kulttuurin muuttumisesta (ei enää kylästellä) ja toisaalta yksilön vetäytymisestä. Tunturi-Lapin alueella nousi esille asumisen taso.

Itä-Lappi:

- syrjässä asuvat vanhukset---turvattomuus---toimiiko puhelin kaikkialla
- yksinäisyys, yksinelävät
 - alamäki, kun puoliso/tukiverkko puuttuu
- tukiverkosta ei ole
 - turvapuhelimia on käytössä

Pohjois-Lappi:

- kaikilla ei ole omaisia, jotka auttavat, neuvovat, tukea antavat arjessa
 - kodinhoitajia ei ole
- ei riittävää turvaa ”hyväksikäyttäjiltä”; kaupustelijoilta
- liikkumisen vaikeudet, tavaroiden kantaminen, ---ei apua riittävästi

Rovaseutu:

- naapuriapu vähentynyt, ei tukea,
- ei omaisten tukea
- turvattomuuden tunne, yksinäisyys, ei omaisia
 - sivukylillä väki vähenee, kulttuuri on muuttunut, ei kylästellä
- sosiaalisesti vilkas elämä ---onko?
- kolmas sektori, onko tukena?

Tunturi-Lappi:

- pitkät välimatkat
- yksinäisyys
- yleinen raihnaisuus
- alkeellinen asuminen
- asenne---itse oman elämänsä herraksi
- ennakkointi myös henkilökohtaisella tasolla

TOIMINTATAVAT:

Kuljetusasiat ovat edelleen ratkaisematta. Teknologiaa ei vielä osata hyödyntää riittävästi. Pohjois-Lapin alueella nousi esille, ettei yksityisiä palveluja haluta/osata käyttää ja toisaalta koettiin niiden myös puuttuvan joiltakin alueilta. Palveluohjaus tulisi saada tehokkaammaksi, ihmisten tulisi saada/löytää tietoa helposti.

Pienissä kunnissa koettiin palveluiden/osaamisen/tiedon pirstaloituneen monelle taholle ja oltiin huolestuneita pienten toimintaorganisaatioiden haavoittuvuudesta. Huolta kannettiin erityisesti eläköitymisen vuoksi tapahtuvasta voimakkaasta henkilöstön vaihtuvuudesta ja sen mukana ns. hiljaisen tiedon siirtymisestä. Kotihoidon henkilöstön toiminta painottuu liikaa sairauden hoitamiseen, tarvitaan asennemuutosta. Pohjois-Lapissa nousi esille senioriasumisen puuttuminen ja Rovaseudulla kaivattiin asumisen parempaa koordinaatiota ja hallittua vanhustyön kehittämistä.

Itä-Lappi:

- fyysinen toimintakyky kartoitettava---apuvälineet
 - kuntoutussuunnitelmat
 - apuvälineet, seurataan että osaa käyttää
- ei pääse os:lle kun on huono olo
 - palvelutalolta paikka voi olla
 - päivystykseen
- teknologian puute, vähän käytössä
 - SenioriTekin kukkatolppaa on kokeiltu
 - puhuva dosetti on ollut käytössä
 - puhelinsoitto vanhukselle
- pienet yksiköt, yksittäiset osaajat – haavoittuvaisuus
- sukupolven vaihdos työntekijöissä raju – hiljainen tieto
- tehtävät pirstaloituvat monelle

Pohjois-Lappi:

- kotihoidon henkilöstön toiminnassa pitää tapahtua muutos ---ihminen itse tekee--- sairaanhoitamista
- teknologiaa ei riittävästi osata hyödyntää
- yksityisten palveluiden pelko
 - itsensä työllistäminen mahdolliseksi
 - asiakkaiden asenteen muutos, että ostavat palvelua
- ei haluta maksaa palveluista
- ”tunnuksien” takana nettitoiminnat ---katastrofi tulossa, kun ihmiset eivät muista
- palvelujärjestelmä 7/24 ei riitä?
- kuntouttava työote ei toimi (kiire)
- Asennevallankumous; muut toimijat mukaan
- osallisuus, kuljetusasiat tulee olla selkeät, palveluliikenne epäselvää
- palveluiden tarpeen varhainen tunnistaminen, moniammatillinen työskentely

- asiakkaan asioiden hoitoon tarvitaan luotettavia avustajia (netissä hoidetaan asioita), teknologia on vaikeaa, kaikilla ei omaisia---ollaanko epäonnistuttu palvelua tarjoaville viestinnässä esim. netissä asioiden hoitoon
- sukupolven vaihdos työntekijöiden suhteen on meneillään ---hiljainen tieto
- teknologiahoitajia tarvitaan
- senioriasumista ei ole tarjolla riittävästi
- muistihoitajan koulutusta alueelle tarvitaan

Rovaseutu:

- teknologia ei anna riittävästi ”tukea, panostusta”
- ikäihmisten oma asenne asumisen ratkaisuihin --- kaikki vanhustentaloille
- kuljetuspalvelut
- palveluohjaus/-arviointi
 - asiakkaat, omaiset, palvelut
- kotihoito, jos ei reagoi nopeasti, samoin akuuttihoito
- sivukylillä palveluiden saatavuus
 - ollaan viimeiseen asti kotona
- yksityiset palvelujen tuottajat puuttuvat
- kaikkia asiakkaita ei tavoiteta, jotka voivat tarvita apua, palvelujen saanti voi olla mahdotonta----”romahtavat”
- ei saa ruokapalvelua---vaikuttaa terveyteen
- kirjastoauto, kansalaisopisto, sivukylätilat esim. koulut
- kotihoidon henkilökunta, riittääkö aika
- jos ei asu jonkun reitin varrella, johon palveluita järjestetään
- kuljetusasiat ovat ratkaisematta
- asumisen koordinaatio ei toteudu
- tarvitaan hallittua vanhustyön kehittämistä

Tunturi-Lappi:

- kunnissa voi olla hienoja palveluja ja moniammatillista osaamista, mutta jos kuntalaiset eivät näistä tiedä, hyöty menee hukkaan
 - on siis tärkeää tiedottaa palveluista niin, että se saavuttaa ikäihmiset
 - esim. Kittilän ikäihmiset olivat erittäin iloisia kun saivat viimein ”ikäihmisen opas” oppaan
 - on tärkeää kertoa milloin, miksi ja kehen ottaa yhteyttä eri asioissa. Esim. kodin muutostyöt, ikäihmiset eivät välttämättä edes tiedä, että muutostöitä mahdollista tehdä
 - on kerrottava turvallisen elämän edellytyksistä omaisille, läheisille ja ikäihmisille
 - osaavat hakea apua tarvittaessa
- tiedottaminen harrastuksista ja vapaa-ajan toiminnasta, eli ei tiedoteta vain terveys- ja sosiaalipalveluista

MUISTISAIRAUS:

Esille nousi yleisen tiedon tarve muistisairauksista ja osaamisen kehittäminen henkilöstössä. Huolta kannettiin myös varhaisen diagnosoinnin onnistumisesta ja omahoidon/itsehoidon tärkeyttä korostettiin. Muistisairaus tuo turvattomuutta, naapureita ei välttämättä ole ja Itä-Lapin kunnissa peräänkuulutettiin kylätalkkareita ja kylille omia hoitajia.

Itä-Lappi:

- tiedon levittäminen muistisairauksista---voidaan tehdä jotain
 - ei ole riittävästi tietoa ihmisillä
 - osa vastustaa palveluja
 - PALVELUNEUVOJA
- muistisairaus tuo turvattomuutta
 - kodit ovat kaukana
 - ei naapureista
 - kylällä pitäisi olla oma hoitaja
 - kylätalkkari olisi hyvä
 - kuvapuhelimen käyttö olisi hyödyllistä
- muistisairauden varhainen lääkehoito---varhainen diagnoosin tekeminen---omaisia pitää uskoa
- ASENNE—ikäihminen itse torppaa hoidon
 - ei ota lääkehoitoa käyttöön---itsemääräämisoikeus---viime kädessä itsensä vastuulla
 - seuraa raskaammat hoidot

Pohjois-Lappi:

- muistamattomuus
- kodin turvallisuus: kodin rakenne, fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen
- omahoito/itsehoito ---"herätä " hyvissä ajoin

Rovaseutu:

- hoidosta kieltäytyvät --- ei varhaista puuttumista---kahta kauhiampi palvelun tarve
- toimintakyky/kunto ---pääseekö omalla autolla---julkiset kulkuneuvot eivät sovi kaikille

2. VAHVUUTEMME, JOILLA IKÄIHMISEN TURVALLINEN ELÄMÄ KOTONA TOTEUTUU?

YHTEISÖLLISYYS:

Kaikki seutukunnat pitivät yhteisöllisyyttä voimavarana. Itä-Lappia lukuun ottamatta 3. sektorin toiminta koettiin myös voimavaraksi. Eri puolilla lappia vapaaehtoistoimintaa oli eri tavoin järjestettynä. Palvelurakenteen ja toiminnan tulisi tukea ikäihmistä osallistuvaan, terveelliseen ja sosiaaliseen elämäntapaan.

Itä-Lappi:

- pienellä paikkakunnalla ikäihmiset tuntevat hoitajat ym. työntekijät
- yhteisöllisyys
- kylätalkkaritoiminta, vapaaehtoistoiminta

Pohjois-Lappi:

- yhteisöllisyys, toisista välittäminen
---yhteisöllisyyden tuoma paine palvelujen järjestämisellekin
- pienen paikkakunnan tutut toimijat (työntekijät, luottamushenkilöstö) –voi olla uhkakin
- kylistä löytyy vapaaehtoisia, mutta tarvitaan sille koordinaatiota
- vapaaehtoistyö/3.sektori on mahdollisuus
- aktiiviset eläkeläisjärjestöt (vanhusneuvosto)
- turvallinen ympäristö (ryöstöt yms.) pääsääntöisesti

Rovaseutu:

- yhteisöllisyys, omaiset ovat toimijoita jo nyt
- 3. sektorin toiminta on vahvuus jo nyt
- ikäihmiset itse ovat aktiivisia
- yhteistyö ---järjestöt, srk, eri verkostot
 - vapaaehtoistoiminta esim. kerhot

Tunturi-Lappi:

- omaiset ja läheiset---yhteisön vahva tuki
- naapuriapua löytyy
- esim. Kittilän ihmiset---tapahtumia, kylillä yhdyshenkilöitä, jotka järjestävät toimintaa, tiedottaa jne.
- järjestöjä ns. 3.sektori
- osallistuva ikäihminen, elää terveellistä, sosiaalista elämää. Syö hyvin, liikkuu jne.

PALVELUORGANISAATIO:

Palveluorganisaatiossa vahvuutena nähtiin kokenut, osaava, joustava ja monitaitoinen henkilöstö. Pienten paikkakuntien etuna nähtiin matala hierarkia ja henkilöstön ”tuttuus”. Tuttuus helpottaa sekä henkilöstön välistä yhteistyötä, että asiakkaiden yhteydenottamista. Orastavaa kehitystä nähtiin kuntoutuksen osalta ja omaisten kanssa tehtävässä yhteistyössä, teknologiaan suhtauduttiin positiivisesti ja kunnissa oli tahtoa kehittämiseen ja yhteistyöhön. Saamenkielisellä alueella saamenkieliset palvelut koettiin voimavaraksi.

Itä-Lappi:

- henkilökunta maalaisjärkistä ja joustavaa
- moniosaavia työntekijöitä
- teknologiaa on otettu toiminnan ohjaukseen käyttöön
- geriatrin palvelut (tk:n oma lääkäri on erikoistumassa)
- sosiaalityöntekijällä kokonaisvastuu omasta palvelukentästä

Pohjois-Lappi:

- saamenkielisten palvelujen mahdollisuudet
- moniammatillisuus toimii--- kehitettävääkin
- muistiosaamista kehitetty
- hankkeita hyödynnetty kehittämistyössä
- kunnissa on osaamista
- kuntosali ---kuntouttava lähihoitaja kotihoidossa (IVALO)
- osuuskunta
- omaisten roolin tiedostaminen ”orastaa”
- kyky ajatella luovasti (kehittämisen ote)
asenne positiivinen teknologian hyödyntämiseen

Rovaseutu:

- perustarpeet (ruoka, puhtaus) on turvattu
- tällä hetkellä monipuolinen palvelutarjonta
- orastava kiinnostus teknologian hyödyntämiseen, jossa on paljon mahdollisuuksia käyttämättä
- kunnat/toimijat ovat ruvenneet toimiin ikäihmisten palvelujen kehittämisessä --- lakien velvoitteet
 - toimintamallien jatkuva arviointi/reflektointi kuuluu kehittämiseen
- ryhdytty yhteistyöhön poikkihallinnollisesti (alkavaa)
 - jo kaavoituksessa otetaan huomioon ikäihmiset
- monialainen palvelutarpeen selvittäminen on käynnistynyt
- kunnissa tahtoa myös yhteistyöhön enemmän (pakkokin)
- orastaa uusi näkemys ---kuntouttava ote!

Tunturi-Lappi:

- ikäihmisten opas
- Hyvät, paneutuneet, monipuolisesti suuntautuneet työntekijät---maalaisjärki mukana
- ihmiset tuntevat toisensa

- matala hierarkia
- helppo/nopea yhteistyö
- mahdollisuus: teknologia

3. ALUEELLISEN YHTEISTYÖN MAHDOLLISUUDET?

HENKILÖSTÖ:

Itä-Lappi nosti esille mahdollisuuden yhteiseen hallintoon jollain tavalla. Kaikissa seutukunnissa nähtiin, että tietyt erityisosaajat voisivat olla yhteisiä. Tällaisia voisivat olla mm. muistikoordinaattorit, muistihoitajat ja geriatrit. Etäkonsultaatiota pidettiin mahdollisena keinona hyödyntää erityisasantuntijoiden osaamista laajemmalla alueella. Kuntien rajojen ei saa olla esteenä palvelun järjestämisessä vaan palvelu tulisi järjestää sieltä, mistä se on järkevintä/sujuvinta (esim. kuntien raja-alueet). Tunturi-Lappi ideoi yhteisen puhelinneuvonnan järjestämisestä. Esimerkiksi haasteelliset asiakastilanteisiin kaivattiin yhteistyötä.

Itä-Lappi:

- muistikoordinaattorin, muistihoitajan ja geriatrin osalta
- hallinnon yhdistäminen/keskittäminen
- erityisosaajien osalta yhteiskäyttöä
- kuntien raja-alueiden osalta yhteistyötä (ei kuntarajaa rajoitteena)
- osaamisen vaihtoa eri kuntien työntekijöiden kesken/välillä
 - valmiin päälle oman rakentaminen

Pohjois-Lappi:

- erityisosaaminen palvelemaan kaikkia kuntia, ammattikuntien osaajat jakamaan tietoa ja opettamaan vertaisia, konsultaatiot, koulutusten anti jakoon
- työntekijöiden liikuteltavuus kuntarajojen yli
- erikoistuminen, Kittilän tiimi erikoistuu johonkin, Sodankylä toiseen jne.

Rovaseutu:

- yhteistyö: haasteelliset muistisairaat, vaikeasti käyttäytyvä asiakkaat---päihteet, yksinäisyys, väkivalta, kaltoin kohtelu
- yhteiset ”tukityöryhmät” ---asiantuntijuus/tuki, matalan kynnyksen ryhmä seutukuntien ”välissä”
- yhteisiä työpalavereita, mietitään asioita yhdessä kerran-pari vuodessa – tullaan tutuiksi ja yhteistyö helpottuu

Tunturi-Lappi:

- mallin ottamista ja verkostoitumista
- etäkonsultaatiot ja etäyhteydet
- yksi yhteinen puhelinnumero, joka neuvoo, opastaa ja ohjaa

TOIMINTATAVAT:

Erityisesti kaivattiin yhteisiä strategioita, palvelujen myöntämisperusteitä ja toimintatapoja. Hankinnat sekä uusien toimintojen alueelle työstämiset voitaisiin hoitaa yhdessä. Hyödylliseksi nähtiin myös ns. verkostotapaamiset etäyhteyksillä eri ammattilaisten kesken. Näissä tapaamisissa hyvät/yhteisöt käytännöt leviäisivät. Pohjois- ja Itä-Lappi kaipasivat asumisjärjestelyihin yhteistyötä sekä palveluasumisen että laitospaikkojen osalta.

Itä-Lappi:

- palveluiden antamisen kriteerit, maksut, ikäohjelmat yhtenäiseksi
- yhtenäiset vanhussuunnitelmat ja –strategiat
- palveluasuminen ---paikat yhteiseen jakoon ”ulkokuntamyynti”

Pohjois-Lappi:

- etäyhteydet mahdollistavat entistä enemmän yhteistyötä
- fyysiset tilat, joissa toimitaan, yhteiseen mietintään ---digi aika
- palvelurakenteen tarkastelua, palvelut liikkuvat ”alemmas” ja lähemmäs kuntia (labrat ym. otetaan kotikunnassa, ei keskussairaalassa) ---liikutettavat palvelut
- yhteiset hankinnat ja yhteisten uusien toimintojen tuominen kuntiin yhdessä
- laitospaikat yhteiseen jakoon

Rovaseutu:

- yhteiset palvelukriteerit, yhtenäiset arviointikriteerit –RAI, yhteiset työvälineet
- toisilta kunnilta haetaan kokemuksia uusien työmuotojen käyttöön otossa ---piloteilla liikkeelle (mobiili, toiminnanohjausjärjestelmä)
- ikäosaamiskeskuksen hyödyntäminen, osaamisen varmistaminen yhteisillä koulutuksilla
- vaativamman kuntoutuksen yhteistyö (kuntoutusosaston hyödyntäminen)
- videoneuvotteluyhteydet mahdollistavat monenlaisen yhteistyön, teknologian hyödyntäminen

Tunturi-Lappi:

- onko seutukuntayhteistyötä esim. vanhusneuvostoilla?
- yhteisiä toimintalinjoja ja toimintatapoja